

Franckesche Stiftungen zu Halle

Primae Lineae Didactices Scholasticae In Vsum Praelectionvm Dvctae

Dommerich, Johann Christoph

VVolfenbvttelae, 1762

VD18 12875910

Caput I De Futuri Praeceptoris Naturae Dotibus

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permission requests please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-190566

CAP V T I

DE

FVTVRI PRAECEPTORIS NATVRAE DOTIBVS

§. I.

Scholasticae iuuentutis studiis for-
mandis praefici aliquando qui
cupiunt, quibusdam a natura
dotibus, quas hoc capite pertra-
ctare animus est, debent esse instructi.
Tanta enim cum sit naturae munerum di-
uerfitas, quanta in vitae ratione conspici-
tur: facilis inde fit coniectura, eum, qui
vitae aliquam vult ingredi rationem, antea
se explorare debere, num iis, quas ista
vitae ratio postulat, sit praeditus dotibus.

C 3

Quod

Quod in scholastici muneris dilectu eo magis necessarium, quo maiora inde profluunt damna, si quis, ab his dotibus imparatus, isto officio fungi voluerit.

§. II.

Quae sui exploratio ut eo procedat felicior, age, perlustremus, quibus naturae muneribus instructus esse debeat futurus scholae praeceptor. Is cum animo constet et corpore, quorum ille primum iure locum occupat: cum vtriusque partis dotes inuestigandae sunt, ab animi natura, qualis in futuro bono praeceptore esse debeat, incipiamus. Quae generatim de animi viribus, quales in litterarum studio communes esse debent, docentur: studio hic praetermittimus, cum ea tantum tractanda sint, quibus praecipuis futurus scholae doctor carere nequeat. Praeterea, cum de eius moribus infra fusius disputandum sit, hic ea tantum, quae cognitionem, eiusque facultatem propius attingunt, considerata sunt. Haec sub *εὐμαθίας* nomine comprehendi vniuersim solent, quae est cognitionis facultas ad disciplinas discendas ac docendas apta, ac bono ingenio, praestantiori iudicio, atque excellenti memoria absoluitur.

§. III.

§. III.

Bonum ingenium (*ingenium* strictiori quadam significatione, *εὐφρέα*) positum est in percipiendo facile res oblatas, nouas inde ideas eliciendo, atque vtrasque cum facili quadam amoenitate proponendo. Primum igitur, quod in ingenio conspicitur, est illa in apprehendendo velocitas, futuro praeceptor, si cui vniquam, maxime necessaria, vt parum accurate prolatos discipulorum sermones statim intelligat, errorum, quibus aegre carent, causas cognoscat, illorumque sensa ac cogitationes ante perspiciat, quam prolata fuerint, quo magnam sibi prudentiae opinionem conciliabit.

§. III.

Alacritas quaedam pernicitasque in excogitando aequae necessaria est in futuro bono praeceptore. Quoties res aliqua exemplis est declaranda, quoties, requirente discipulo, rei alicuius ratio, de qua ante non cogitauerat, reddenda, quoties ad obiectionem est respondendum? Neque poetica, neque oratoria facultas illa excogitandi celeritate carere potest. Si discipulorum commentationes, seu vorsa oratione seu prorsus scriptae, emendandae

dandae sint, tarditate sibi contemtum contrahet. In priuata praesertim institutione, vbi quauis data occasione de litteris et moribus quid proferendum est, haec facultas perutilis est.

§. V.

Laeta vero illa et profluens orationis vbertas, quae tertiam ingenii dotem efficit, abesse a futuro praeceptore omnino non potest. Vt poesein et artem oratoriam taceamus, nulla nec ars nec disciplina tradicum fructu, iunioribus praesertim, potest, nisi felix orationis copia eam cum voluptate quadam animis instillet. Et qui ferent iuuenes impeditum, taediique plenum praeceptoris sermonem?

§. VI.

Deinde *praestantiori iudicandi facultate*, (*εὐαγγελία* appellat Aristoteles) polleat is, qui scholis operam suam nauare cogitat. Iudicamus autem et verum a falso discernentes, et a malo bonum separantes. Iudicia, quibus verum, falsumque contemplamur, *theoretica*, ista vero, quae quid agendum, quid omittendum sit, definiunt, *practica* dici solent. Istis opus habet praeceptor, tum

vt

vt ipse a falso verum discernere possit, atque adeo distinctas de rebus ideas et formare sibi, et in aliis producere queat, tum vt perspicuitati seruiat, cuius vnicus fere fons est, vt discriminatim omnia, et distincte, confuse vero atque inordinate nihil, proponantur. Practicum autem eius iudicium requiritur, tum vt ingenia illorum, qui docendi sunt, accurate cognoscat et discernat, tum ad peruidendum, quid pro status ac conditionis discrimine in docendo facto opus sit, tum in poenis tempestiue et modice infligendis, tum vt quae sint in quaque disciplina, et discipulorum cuique faciliora, quae difficiliora, perspiciat, tum denique vt mores cuique et loco et tempori attemperet. His denique omnis absoluitur, praeceptori tam necessaria, prudentia scholastica.

§. VII.

Tertio loco *robusta et tenaci* praeceptor memoria gaudeat, quia linguarum plurium et historiae cognitio ab illo requiritur, in quibus addiscendis memoria vtramque facit paginam, saepiusque a discipulis quaestiones mouentur, quibus sine illa respondere non poterit. Absque fida quoque memoria facile discipulis ignorantiae suspicionem moue-

bit, qua nihil praeceptoris est perniciosius. Ut igitur futurus praeceptor memoriam suam confirmet, crebra exercitatione atque usu efficiet: mature vero hanc optimam, memoriam confirmandi, rationem ingreditur.

§. VIII.

Praeter istam *εὐμαΐδειαν* §. II. ad animi naturam in futuro praeceptore non incommode refertur naturae quidam quasi instinctus, impetus aut impulsus, quo ad hoc vitae, studiorumque genus fertur. Pro munerum enim diuersitate haec animi propensio in hominibus quoque differt, quae dei maxima in fingendis hominibus est sapientia. Excitatur ista tum summae utilitatis, quae ex hoc vitae genere redundat, contemplatione, tum litterarum, quas tractat, dulcedine et delectatione. Alitur vero et augetur, si istis naturae dotibus nos esse instructos, experimur, quae prae aliis nos huic vitae generi aptos reddunt. Prima vero huius propensionis et impulsus quasi origo vel ab educatione nostra, vel ab aliis rebus externis dependet, vel denique diuini quid est, ab optimo hominum artifice nobis insiti: cui si
pru-

prudenter obtemperamus, partes, quibus a summo rerum humanarum arbitro destinati sumus, optime expediemus.

§. VIII.

Quod ad corporis attinet habitum, praecipua eius dos est sanitas, sine qua continuis scholae laboribus herculeis vix sustinendis par erit. Quo magis igitur illa futuro praeceptori necessaria est, eo diligentius tuenda, nec nimio atque immoderato litterarum amore, aut animi vehementioribus perturbationibus infringenda. Nec facile praeficiendi iuuenili aetati homines, insigni aliquo corporis vitio notabiles, nisi illud egregiis animi muneribus pensetur. Linguae in primis vitio careant, auctoritatem quoque aliquam et verecundiam illis conciliabit iustae staturae modus. Quae omnia eo magis attendenda sunt, quo saepius in muneris scholastici contemptum negliguntur.

